ΜΟΥΣΙΚΟΣ ΤΟΝΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 30 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2004

KURT MASUR
ΑΤΕΝΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΕ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ ΚΑΙ ΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ
Συνέντευξη στον Κωνσταντίνο Π. Καράμπελα - Σγούρδα

Pop & Rock Contest Festival
ΝΕΕΣ ΦΩΝΕΣ - ΝΕΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

AVANTI MAESTRO

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ ΣΥΝΘΕΤΡΙΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ

SAMUEL RAMEY
Ο ΣΑΤΑΝΙΚΟΣ ΜΑΓΟΣ ΤΗΣ ΛΥΡΙΚΗΣ ΣΚΗΝΗΣ

ΩΔΕΙΟ
ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΝΑΚΑΣ

Ελληνιδες και Ελληνικης Καταγωγης Συνθετριες της Διασπορας

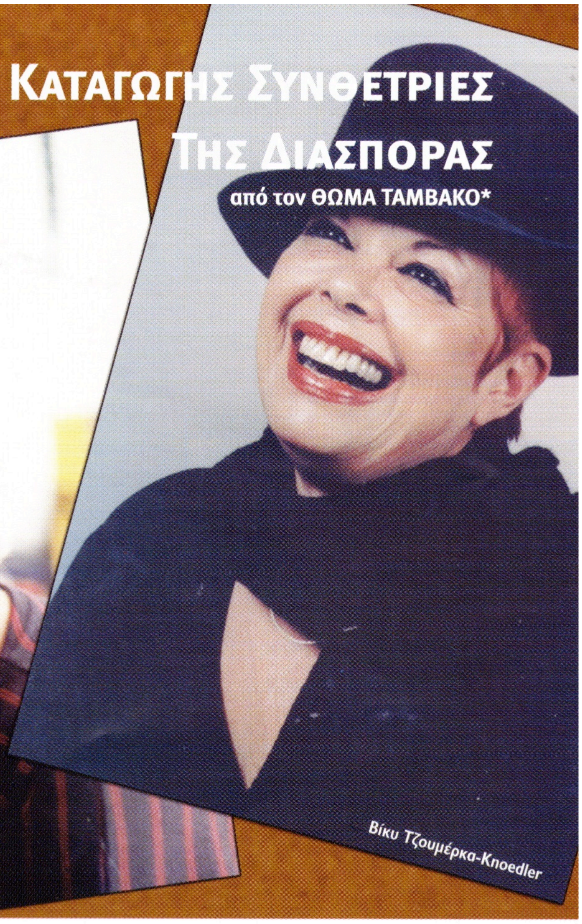
από τον ΘΩΜΑ ΤΑΜΒΑΚΟ*

Χριστίνα Αγαμανώλη

Γκρατσιέλα Παρασκευαΐδη

Βίκυ Τζουμέρκα-Knoedler

Η προσεχής συναυλία της 1ης Μαρτίου 2004 στην Αίθουσα Συναυλιών Φίλιππος Νάκας, με έργα Ελληνίδων και ελληνικής καταγωγής συνθετριών λόγιας (σοβαρής) μουσικής του εξωτερικού, δίδει την αφορμή για την συγγραφή του παρόντος άρθρου. Η συναυλία διοργανώνεται από το ΑΡΧΕΙΟ ΕΛΛΗΝΩΝ ΜΟΥΣΟΥΡΓΩΝ ΘΩΜΑ ΤΑΜΒΑΚΟΥ (ΑΕΜΘΤ) με την υποστήριξη του Ωδείου Φίλιππος Νάκας και την αιγίδα της Ενώσεως Ελλήνων Μουσουργών.

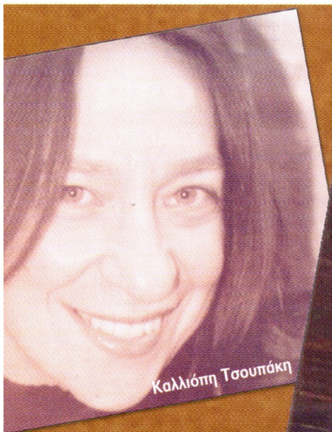
Τα έργα της συναυλίας θα ερμηνευθούν από το Σύνολο του ΑΕΜΘΤ **"ΚΕΛΑΔΟΣ"**, το οποίο αποτελείται από την μεσόφωνο Άννα Μουζάκη, τον ομποΐστα Κώστα Τηλιακό, την τσελλίστρια Αναστασία Κατοχιανού και την πιανίστα Μάρω Φραγκούλη. Μόνιμη συνεργάτις του συνόλου είναι η υψίφωνος Όλγα Αθανασιάδου. Στη συναυλία της 1ης Μαρτίου το σύνολο θα συμπράξει με την υψίφωνο Kristin Knut-Odegart. Τέσσερα δε, από τα εννέα, έργα της συναυλίας γράφονται κατόπιν αναθέσεως του ΑΕΜΘΤ σε ισάριθμες συνθέτριες.

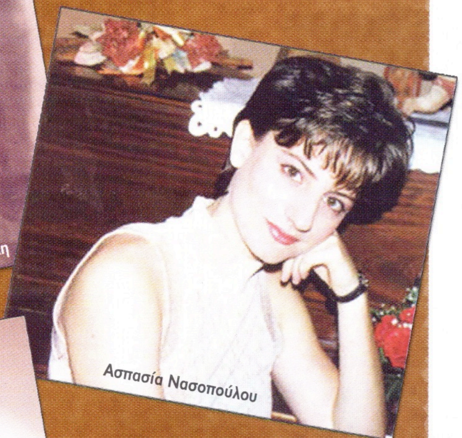
Το ΑΕΜΘΤ με το έμψυχο δυναμικό του, στο πλαίσιο των πολύχρονων ερευνών του με σκοπό την συνολική καταγραφή και τεκμηρίωση των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων των απανταχού Ελλήνων και ελληνικής καταγωγής μουσουργών λόγιας μουσικής από τις απαρχές της (τον 9ο αιώνα) έως τις μέρες μας, έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην "ανακάλυψη" της γυναικείας παρουσίας στην τέχνη της μουσουργίας.

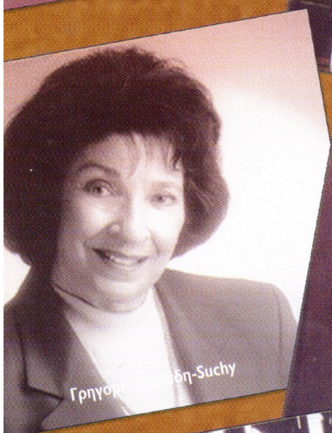
Πρέπει, πρωτίστως, ν' αναφερθώ στο ισχύον κριτήριο του ΑΕΜΘΤ, το οποίο λειτουργεί ως απαραίτητη προϋπόθεση για την καταχώρηση ενός συνθέτη στην ανάλογη βάση δεδομένων. Το κριτήριο αφορά τον ελάχιστο αναγκαίο αριθμό τεκμηριωμένων (ήτοι υπαρκτών) συνθέσεων λόγιας μουσικής. Οι τρεις συνθέσεις, ακόμη και αν η ενοργάνωσή τους αφορά σόλο όργανο, ως αριθμός ικανοποιεί το κριτήριο του ΑΕΜΘΤ.

Η, έως στιγμής, ερευνητική προσπάθεια για τις εκτός συνόρων συνθέτριες, απέδωσε εντυπωσιακά αποτελέσματα, από πλευράς ποσοτικού μεγέθους. Ήτοι, από την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως και εντεύθεν, ανευρέθησαν και κατεχωρήθησαν 170 ονόματα γυναικών μουσουργών. Στον κατάλογο αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται οι γυναίκες μουσουργοί οι οποίες έδρασαν ή δρουν εντός ελληνικής επικράτειας (πάνω από 200). Βεβαίως, η πλειονότης των αποδήμων συνθετριών ανήκει στην σύγχρονη εποχή, ευρίσκεται δε εν ζωή.

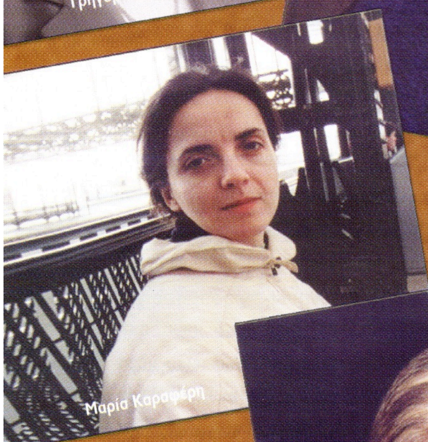
Σε αυτές λοιπόν, τις 120 εν ζωή γυναίκες μουσουργούς, και κυρίως λόγω του θεματικού υλικού της προαναγραφείσας συναυλίας, θα εστιάσουμε την προσοχή μας. Με την βοήθεια πάλι των στατιστικών στοιχείων του ΑΕΜΘΤ, διαπιστώνουμε ότι ο μεγαλύτερος αριθμός τους, ήτοι οι 61, ευρίσκεται εγκατεστημένος στην Βόρεια Αμερική, 57 στις Η.Π.Α. και 4 στον Καναδά. Σε 14 Ευρωπαϊκές χώρες ζουν και διαπρέπουν οι 49, με την πρωτοκαθεδρία

Καλλιόπη Τσουπάκη

Ασπασία Νασοπούλου

Γρηγο… …δη-Suchy

Κάρολ-Αγγελίνα Νικολέρη

Μαρία Καραφέρη

Λήδα Κουβαρά

Γεωργία Σπυροπούλου

της Γερμανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου ως τόπων διαμονής (από δέκα συνθέτριες). Οι υπόλοιπες 29 συνθέτριες διαμοιράζονται ως ακολούθως: εννέα στην Ολλανδία, επτά στη Γαλλία, δύο στην Ιταλία, τρεις στη Ρωσία, μία στην Σουηδία, μία στο Βέλγιο, μία στην Δανία, μία στην Ουγγαρία, μία στην Γεωργία, μία στην Ουκρανία, μία στην Τσεχία και μία στην Νορβηγία. Από τις υπόλοιπες: έξι ευρίσκονται στην Αυστραλία, δύο στη Νότια Αμερική (Ουρουγουάη, Αργεντινή), μία στη Νότια Αφρική και μία στην Ιαπωνία.

Πρέπει να δοθούν επίσης κάποιες απαραίτητες διευκρινίσεις, πριν αναφερθούμε στην παράθεση των υπολοίπων στατιστικών στοιχείων. Στον κατάλογο αυτών των ονομάτων συμπεριλαμβάνονται και οι ελληνοκυπριακής καταγωγής συνθέτριες οι οποίες όμως ζουν εκτός Κύπρου (6, έως στιγμής). Συμπεριλαμβάνονται επίσης: όσες έχουν α) γεννηθεί στο εξωτερικό από μητέρες ελληνικής ή κυπριακής καταγωγής, β) γεννηθεί στο εξωτερικό από μετανάστες έως δευτέρας γενιάς (δηλαδή ο παππούς ή η γιαγιά των συνθετριών εγεννήθησαν στην Ελλάδα ή στην Κύπρο), γ) γεννηθεί μεν στην Ελλάδα ή στην Κύπρο, ζουν όμως εκτός αυτής (για διάστημα μεγαλύτερο της τριετίας). Δεν συμπεριλαμβάνονται όσες εγεννήθησαν ή διέμεναν στο παρελθόν εκτός Ελλάδος, όμως τουλάχιστον για τα τελευταία τρία έτη ζουν μονίμως στην χώρα μας.

Από τα καταχωρημένα στοιχεία στο ΑΕΜΘΤ, παρουσιάζει ενδιαφέρον το ότι, μόνον το 30% περίπου ομιλεί ή καταλαβαίνει την ελληνική γλώσσα. Το 20% των υπολοίπων γνωρίζει αρκετές ελληνικές λέξεις και η συνεννόηση μαζί τους στην ελληνική επιτυγχάνεται, αν και με πολλές δυσκολίες. Το υπόλοιπο 50% (ήτοι 60 περίπου) δεν γνωρίζει την ελληνική.

Συνεχίζουμε, για να προσδιορίσουμε τα ηλικιακά μεγέθη των ζώσων συνθετριών. Από την πρεσβύτερη όλων, την **Άννα Μόσχου** (Πόρτ Σάϊδ της Αιγύπτου, 1912) για την οποία δεν γνωρίζουμε όμως αν ζει, λόγω αδυναμίας εντοπίσεώς της (από το 1995 και εντεύθεν), έως την **Αθηνά Αδαμοπούλου** (Νέα Υόρκη, 1986), το εκπληκτικό "παιδί θαύμα" με τα 4 (!) ήδη ορχηστρικά έργα (συνθέτει από τα 8 της), διαπιστώνουμε ότι πάνω από το 80% έχουν γεννηθεί μετά το 1950. Η δεκαετία του ΄60, ως χρονολογία γεννήσεως, είναι η κυρίαρχη, με 44 καταχωρήσεις. Έπεται η δεκαετία του ΄70 με 31 αντιστοίχως. Άλλο ενδιαφέρον στατιστικό στοιχείο είναι η αποκλειστική ενασχόληση με την μουσική του 70% περίπου εκ του προαναγραφέντος συνόλου, ενώ το υπόλοιπο 30% ασχολείται δευτερευόντως με αυτή. Συναντούμε, παραδείγματος χάριν διαπρεπείς ζωγράφους (**Ελένη Τραγανά**, Νέα Υόρκη, 1960), εναλλακτικές ιατρούς (**Δωροθέα Γεράρδη**, Βερολίνο, 1943), νομικούς (**Αντριάνα Μπέλλου-Χιρότσι**, Οσάκα, 1960) και συγγραφείς (**Χριστίνα Παππά-Jones**, Βοστώνη, 1956).

Τη μερίδα του λέοντος, ως προς την εγνωσμένη και αδιαμφισβήτητη αξία του δημιουργικού οίστρου τους, αποσπούν δύο κορυφαίες συνθέτριες: η **Γκρατσιέλα Παρασκευαΐδη** και η **Καλλιόπη Τσουπάκη**, οι οποίες χαίρουν ιδιαιτέρας εκτιμήσεως στην παγκόσμια καλλιτεχνική κοινότητα. Η πρώτη, γεννήθηκε στο Buenos Aires της Αργεντινής το 1940. Με μακροχρόνιες σπουδές μουσικής και μουσικολογίας στην Αργεντινή και Γερμανία, ασπάζεται τα σύγχρονα πρωτοποριακά μουσικά ρεύματα. Αρχίζει το συνθετικό έργο της από την δεκαετία του ΄60 (το πρώιμο "Μουσική για ορχήστρα" παρουσιάσθηκε στην Αθήνα, το 1966, με την Κ.Ο.Α. υπό τον Ανδρέα Παρίδη). Η εργογραφία της περιέχει λίαν αξιόλογα έργα, κυρίως μουσικής δωματίου, τα οποία παρουσιάζονται σε πολλές χώρες της υφηλίου. Τα: *"E Desidero Solo Colori"*, εξαίσιο δείγμα χορωδιακής γραφής (1969), *"Magna VII"* για 14 πνευστά (1989), *"Sendas"* για ενόργανο σύνολο με πιάνο (1992), *"Hacen Asi"* για έξι κρουστούς και

"Discordia" για εννέα φωνές σόλο (1998) είναι τα σημαντικότερα της εκλεκτής εργογραφίας της. Σημαντική είναι και η δισκογραφική παρουσία της με τρία θαυμάσια προσωπικά δισκογραφήματα και έξι ακόμη συμμετοχές. Από το 1975 η βραβευμένη συνθέτις διαμένει στο Montevideo της Ουρουγουάης και ασχολείται με την μουσικολογική έρευνα πάνω στην Λατινοαμερικανική μουσική του 20ού αιώνος. Είναι συγγραφεύς δύο σπουδαίων μουσικολογικών βιβλίων και τακτική συνεργάτις γνωστών περιοδικών, όπως το World New Music Magazine της Κολωνίας. Το έργο της *"Dos Piezas para oboe y piano"* (1995) θα παρουσιασθεί στην συναυλία της 1ης Μαρτίου, σε πρώτη πανελλήνια ερμηνεία.
Η Καλλιόπη Τσουπάκη γεννήθηκε στον Πειραιά το 1963. Μαθήτρια αρχικώς του Γιάννη Ιωαννίδη (έως το 1988) και εν συνεχεία των Louis Andriessen και Gilius van Bergeijk στο Βασιλικό Ωδείο της Χάγης (1988-92), εγκαθίσταται μονίμως στην Ολλανδία. Εκεί διαγράφει λαμπρή καλλιτεχνική πορεία, με βραβεύσεις, διακρίσεις και με άκρως αξιόλογη εργογραφία, με 70 περίπου έργα, κυρίως μουσικής δωματίου, τα οποία παρουσιάζονται σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες. Βασικό χαρακτηριστικό της μουσικής της είναι οι προχωρημένες αρμονίες. Από την εργογραφία της, η οποία εκδίδεται από την DONEMUS, ξεχωρίζουν τα: *"Music for Saxophones"* για κουαρτέτο σαξοφώνων (1989), *"Sappho's Tears"* για μεσόφωνο, βιολί και ξύλινη φλογέρα (1990), *"Μέλος Ήδυστον"* για φωνή και ενόργανο σύνολο (1991), *"Ορφικά Πεδία"* για φλάουτο, δύο άρπες και δύο πιάνα (1993), *"Χαραυγή"* για σόλο φλογέρα (1994), *"Νόστος"* για φωνή, οκτέτο και μαγνητοταινία (1997), *"The Hunting Gun"* για υψίφωνο και ενόργανο σύνολο (2000) και *"Chorus"* για κουϊντέτο εγχόρδων και κουϊντέτο σαξοφώνων (2001). Η Κ. Τσουπάκη δικαιωματικώς συμπεριλαμβάνεται στη συναυλία με το έργο της *"Blue"* για σόλο όμποε (1995).
Στην Ολλανδία συναντούμε επίσης δύο μεγάλες ελπίδες της ελληνικής μουσικής, γεννηθείσες το 1972: την **Μαρία Καραφέρη** (Ιωάννινα) και την **Ασπασία Νασοπούλου** (Αθήνα). Η μεν πρώτη, τελειόφοιτη (με άριστα) της περίφημης Μουσικής Ακαδημίας της Κολωνίας, από τις τάξεις των Johannes Fritsch και C.A. Barlow (2002), εγκαθίσταται στο Άμστερνταμ, όπου ανοίγει σιγά σιγά τα καλλιτεχνικά φτερά της. Στη μικρή εργογραφία της, με έργα ανήκοντα σε "quasi primitive" ύφος (τροπικές κλίμακες, πυθαγόρεια διαστήματα και αλλόκοτα χορδίσματα), ανήκουν ο *"Χρησμός"* για 5μελές ενόργανο σύνολο (2000) και το *"Schritt"* για βιολί και κοντραμπάσσο (2002). Το νέο έργο της, *"Ο Ένατος ή Μνήμης Χ.Μ. Εγκώμιον"* για τα μέλη του ΚΕΛΑΔΟΣ, σε ποίηση του αδικοχαμένου Χρήστου Μπράβου, ανάθεση του ΑΕΜΘΤ προς την συνθέτρια για την συναυλία, αναμένεται με ζωηρό ενδιαφέρον.
Η χαρισματική Ασπασία Νασοπούλου διαμένει επίσης στο Άμστερνταμ όπου συνεχίζει τις ανώτερες μουσικές σπουδές της (διδακτορικό στην σύγχρονη μουσική σε συνδυασμό με τον σύγχρονο χορό). Οι παρουσιάσεις των έργων της σε συναυλίες σύγχρονης μουσικής και τα εγκωμιαστικά σχόλια συναδέλφων της και φιλόμουσων είναι ενδεικτικά της αξιοσύνης της. Στην εργογραφία της ανήκει το εξαιρετικό *"10+ Τέσσερα"* για κρουστό. Το ΑΕΜΘΤ της ανέθεσε τη σύνθεση νέου έργου για τη συναυλία, το *"Spirits of the Dead"* για υψίφωνο, μεσόφωνο, τσέλλο και πιάνο, σε ποίηση E.A. Poe, το οποίο επίσης αναμένεται με ενδιαφέρον.
Στην Γαλλία διαπρέπουν η **Γεωργία Σπυροπούλου** (Αθήνα, 1965) και η **Αθανασία Τζάνου** (Αθήνα, 1971). Η πρώτη εγκατεστημένη στο Παρίσι, από το 1996, συνέχισε τις ανώτερες μουσικές σπουδές της σε Ωδεία της πόλεως και σε τμήματα του περίφημου IRCAM. Βραβευμένη με το "Villa Medici hors les murs", προσεγγίζει με επιτυχία τις σύγχρονες μουσικές τάσεις, με εξαιρετικά συνθέματα, όπως το ηλεκτροακουστικό *"Paralogismes"* (1998), τα τρία της σειράς *"Ensemble X.X"* (2000-2) και το *"Saksti"* για τενόρο σαξόφωνο και live electronics (2001).
Η Αθανασία Τζάνου, μαθήτρια του αείμνηστου συνθέτη Franco Donatoni, είναι μόνιμη συνεργάτις του IRCAM. Το όνομά της αρχίζει και απασχολεί τη διεθνή καλλιτεχνική κοινότητα, λόγω και των σημαντικών βραβεύσεών της στους Διαγωνισμούς Συνθέσεως "W.A. MOZART" του Salzburg, "BIALAS" του Μονάχου και "J. BRAHMS" του Hamburg. Στην εργογραφία της ανήκει η σειρά των *"Επιγραμμάτων"* και των *"Τριπτύχων"*, και το *"Κονσέρτο για βιολί"* στην μνήμη του δασκάλου της (2001).
Παραμένουμε στην Ευρώπη και το μουσικό οδοιπορικό μας συνεχίζεται στην Γερμανία. Στο Βερολίνο συναντούμε την **Κωνσταντία Γουρζή** (Αθήνα, 1962), περισσότερο γνωστή ως αρχιμουσικό, με αξιόλογο όμως συνθετικό έργο, όπως: *"Παιχνίδια του ουρανού και του νερού"* για ορχήστρα δωματίου (1991), *"A.C. Forte-Piano"* για ενόργανο σύνολο (1991) και *"Ατλαντίς Ι"* για cimbalom και φωνή (2001).
Στο Ipswich της Αγγλίας διαμένει, από το 1946, η **Κρινιώ Παπασταύρου-Spinks** (Αθήνα, 1923). Η μουσική της, άνευ πρωτοτυπιών, ακολουθεί την παράδοση του H. Purcell με πρόσθετα στοιχεία της λεγόμενης "Εθνικής Μουσικής Σχολής". Στην εργογραφία της ξεχωρίζει η λαϊκή όπερα *"Κλείδονας"* και το *"Greek Carnival"* για κλαρινέτο και πιάνο. Νοτιότερα, στο Λονδίνο, η **Μαριάνθη Παπαλεξανδρή-Αλεξανδρή** (Πτολεμαΐδα, 1974), μαθήτρια του Roger Redgate στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου, δραστηριοποιείται ως performer ελεύθερου αυτοσχεδιασμού και εργάζεται ως freelance συνθέτρια. Από την εργογραφία της ξεχωρίζουν τα: *"Moments"* για μπάσσο κλαρινέτο και τσέλλο (1998) και *"Blink"* για 25 όργανα (2003).
Στην Πράγα της Τσεχίας ζει η **Αφροδίτη Κατμερίδου** (Σόφια Βουλγαρίας, 1956), με καταγωγή από τον Πόντο. Διαθέτει τον επίζηλο τίτλο-διάκριση της "Πρώτης Κυρίας της Βουλγαρικής Ηλεκτροακουστικής Μουσικής". Υπήρξε δε μαθήτρια των Franz Emmert και Rudolf Ruzicka στο Ωδείο του τσεχικού Brno. Τα ηλεκτροακουστικά *"Vision I-5"*, *"Nirvana"* και *"Entering the Unknown"* χρήζουν της μεγίστης προσοχής μας.

Ειρήνη Βελά

Ελένη Τραγανά

Κρινιώ Παπασταύρου-Spinks

Στην Ρωσία η **Ιωάννα Μεταλλίδη** (Αγία Πετρούπολη, 1936), επίσης σπουδαία μουσικοπαιδαγωγός, συνεχίζει τη μεγάλη παράδοση των κορυφαίων Ρώσων συνθετών Ραχμάνινοβ και Σεντρίν, με έργα ρομαντικά και τονικού ύφους τα οποία εκδίδονται από τους Οίκους Bodensee-Musikversand και Klassen-Musikverlag. Από τα 100 έργα της, τα ορχηστρικά *"Συμφωνιέττα"*, *"Scherzo"* *"Κονσερτίνο"* και *"Κονσέρτο για τρομπέτα"* παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Εξαιρετικές είναι επίσης οι παιδαγωγικές εκδόσεις της για νέους πιανίστες και βιολονίστες.

Στην Νέα Ήπειρο, η **Άννα Ιεροθέου-Γάλλου** είναι η πρεσβύτερη των υπολοίπων εν ζωή συνθετριών (Φιλαδέλφεια, 1922). Κόρη και σύζυγος ορθοδόξων ιερέων, σαφώς επηρεάστηκε από το περιβάλλον της εκκλησίας. Με σπουδές στο Eastman School of Music και στο Πανεπιστήμιο του Rochester, ασχολήθηκε με την διεύθυνση δεκάδων εκκλησιαστικών χορωδιών και την σύνθεση λειτουργικής μουσικής σε πολυφωνική επεξεργασία. Η *"Θεία Λειτουργία του Αγίου Βασιλείου"*, η θαυμάσια *"The Divine Liturgy"* (1970, σε δύο εκδοχές: στην ελληνική και στην αγγλική) και το *"Τροπάριον της Κασσιανής"* (1991), είναι μερικά από τα σημαντικότερα συνθέματά της.

Έπεται, χρονολογικώς, η **Γρηγορία Καρύδη-Suchy** (Milwaukee του Wisconsin, 1927), λίαν αξιόλογη συνθέτρια και εξαίρετη πανεπιστημιακός (από το 1945 έως το 1995, δίδαξε σύνθεση και θεωρητικά στο Πανεπιστήμιο του U.M.W.). Είναι απόφοιτη συνθέσεως του Πανεπιστημίου Northwestern. Το κυρίαρχο στοιχείο της μουσικής της είναι οι άφθονες επιρροές από την παραδοσιακή ελληνική μουσική, ενώ το ύφος της προσεγγίζει αυτό των Καλομοίρη και Βάρβογλη, με αρκετές όμως νύξεις στα σύγχρονα μουσικά ρεύματα (σειραϊσμός, αλεατορισμός). Είναι δε η πρώτη Ελληνίδα συνθέτρια η οποία έγραψε ηλεκτροακουστικό έργο ("*Skins and Exposures*", 1966). Από την εργογραφία της υπερέχουν το εξαιρετικό *"Κουαρτέτο εγχόρδων αρ.1"*, τα δισκογραφημένα *"Twelve Greek Maxims"* για φωνή και πιάνο (δεκαετία ΄60. Το έργο θα παρουσιασθεί στην συναυλία) και οι *"Psalteries of David"* για χορωδία, πιάνο, εκκλησιαστικό όργανο και ενόργανο σύνολο (1996).

Η **Βίκυ Τζουμέρκα-Knoedler** (Αθήνα, 1941), μόνιμη κάτοικος του Madison στην Πολιτεία του Wisconsin (από το 1972), πολυσχιδής καλλιτεχνική προσωπικότης, ασχολήθηκε αργά με την μουσική (δεκαετία ΄80). Μαθήτρια του πανεπιστημιακού Karlos Moser και του πιανίστα Ellsworth Snyder, ξεκίνησε να συνθέτει από το 1987. Με επιρροές από τη λαϊκή ελληνική μουσική και τους αραβοπερσικούς τρόπους (χιτζάζ), συνέθεσε αξιόλογα έργα μουσικής δωματίου, από τα οποία διακρίνονται τα: *"Ψυχοπομπή"* (1988), *"Χάος"* (1992), *"Dances for All Seasons"* (1990-96) και *"Medea"* (1998), για ενόργανα σύνολα (με κυρίαρχο όργανο την βιόλα). Το ΑΕΜΘΤ της ανέθεσε την σύνθεση νέου έργου για το ΚΕΛΑΔΟΣ, με τίτλο *"Παντοτεινές Αγάπες"* σε στίχους του Τζελαλαντίν Ρουμί.

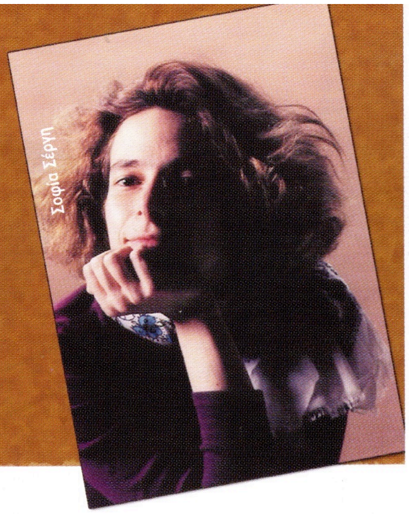
Το 1955 γεννήθηκε, στη Βοστώνη, η **Κάρολ-Αγγελίνα Νικολέρη**, η οποία διακρίνεται ως διευθύντρια χορωδιών και μουσικοπαιδαγωγός (τακτική καθηγήτρια στο Bridgewater State College).

Απόφοιτη του Πανεπιστημίου της Βοστώνης, άρχισε να συνθέτει από το 1975, κυρίως χορωδιακά έργα, όπως τον *"Psalm 13"* (1991) και την τριλογία *"Fear No More-My Angel So True-Benediction"* για υψίφωνο, χορωδία και πιάνο (1999). Το σημαντικότερο όμως έργο της παραμένει η *"Mass"* για σολίστ, χορωδία και συμφωνική ορχήστρα (1989).

Η **Σοφία Σέργη** (Λευκωσία Κύπρου, 1972) είναι από τις αξιολογότερες δημιουργούς της νέας γενιάς. Με λαμπρή πανεπιστημιακή μόρφωση (Columbia University) και δασκάλους της, μεταξύ άλλων τον Lou Harrison και την Betsy Jolas, άρχισε να συνθέτει από το 1991. Αρκετά από τα έργα της είναι αναθέσεις γνωστών καλλιτεχνικών φορέων. Από την εργογραφία της ξεχωρίζουν τα: *"Cantus Integritatis"* για μεσόφωνο και ορχήστρα εγχόρδων (1993), *"Jet Skis"* για ενόργανο σύνολο (1996) και *"Επακόλουθον"* για ρεμπέτικη κομπανία και ορχήστρα (1999-03). Είναι επίσης πιανίστα και καθηγήτρια στο College of William and Mary. Το έργο της *"Μυστικές Ωδές"* για μεσόφωνο και πιάνο (1996) θα παρουσιασθεί στην συναυλία.

Σπουδαίο επίσης μουσικό ταλέντο είναι και η εκπάγλου ομορφιάς **Χριστίνα Αγαμανώλη** (Cleveland, 1975). Με σπουδές στο Ινστιτούτο των Τεχνών του Los Angeles (CALARTS) και δάσκαλο τον Morton Subotnik, ενδιαφέρθηκε για την πειραματική και την ηλεκτροακουστική μουσική και την εφαρμογή των multimedia (video art) στην μουσική της δημιουργία, καθώς επίσης και για τον πειραματικό κινηματογράφο. Από το 1993 έως σήμερα έχει συνθέσει 20 έργα, όπως το *"Parallax"* για κιθάρα, δυό βιολιά, Η/Υ και συνθετητή (1995), το *"Dance Study #1"* ηλεκτρονική σπουδή για χορό (1997) και το *"NOIS<I<SS"* τρεις κινήσεις μουσικής με υπόηχους και υπέρηχους (2001). Το ηλεκτροακουστικό *"Aftermath"* (1996) κυκλοφορεί ήδη σε 3 δισκογραφικές εκδόσεις. Με δύο γυναίκες συναδέλφους της σχημάτισε το σύνολο πειραματικής κινηματογραφικής μουσικής SIREN, η δε πρώτη παραγωγή τους *"Dahmer"* απέσπασε τρία βραβεία (2002) και δισκογραφήθηκε. Το ΑΕΜΘΤ της

Γιολάντα Κοντονάσση

Σοφία Σέργη

ανέθεσε τη σύνθεση *"Float to the Surface"* για αγγλικό κόρνο και τσέλλο το οποίο θα παρουσιασθεί στην συναυλία.

Στις Η.Π.Α. υπάρχουν πολλές ακόμη αξιόλογες συνθέτριες, όπως η **Δωροθέα Παπαδάκου**, σολίστ εκκλησιαστικού οργάνου, η **Ελένη Λίλλιου**, γνωστή στον χώρο της ηλεκτρονικής μουσικής, με 7 και 5 δισκογραφήματα αντιστοίχως, η **Γιολάντα Κοντονάσση,** έξοχη αρπίστρια και η **Αθηνά Αδαμοπούλου** (το έργο της *"Soliloquy"* ερμήνευσε και δισκογράφησε ο διάσημος τσελλίστας Yo-Yo Ma).

Ταξιδεύουμε για την Αυστραλία, τελευταίο σταθμό του οδοιπορικού μας. Συναντούμε την **Λήδα Κουβαρά** (Μελβούρνη, 1960), κατ' εξοχήν εξαίρετη μουσικολόγο, πανεπιστημιακό και πιανίστα. Απόφοιτος του Πανεπιστημίου της Μελβούρνης παρουσιάζει μικρό συνθετικό έργο, κυρίως πιανιστικό, με Debussy-ανές επιρροές. Οι πιανιστικοί κύκλοι *"Bundamon Suite"* και *"Ormond Collection"* (1999), έχουν δισκογραφηθεί και θεωρούνται από τα πλέον ενδιαφέροντα σύγχρονα έργα αυτού του ρεπερτορίου. Όμως το γλυκύτατο και νοσταλγικό *"Distant Lullaby"* για υψίφωνο και πιάνο, από τον κύκλο τραγουδιών *"Art and Life"* (2000), αποτέλεσε την επιλογή για την αντιπροσώπευση της μακρινής και γοητευτικής ηπείρου στην συναυλία.

Μεταξύ της λόγιας και της έντεχνης-λαϊκής μουσικής (λαϊκό ορατόριο "Sono Forte"-1996, όπερα δωματίου *"Little City"*-1998 και *"Matrugada"* για φωνή και σύνολο κλασσικών και λαϊκών οργάνων-1999) κινείται η δυναμική **Ειρήνη Βελά** (Μελβούρνη, 1959), με την δημιουργία αναλόγων μουσικών σχημάτων (The haBiBis) και την ερικυδή δισκογραφία της.

Ως επίλογο αυτού του οδοιπορικού, με τις αρκετές βεβαίως παραλείψεις λόγω του περιορισμένου χώρου, οφείλουμε να θέσουμε την ισχυρή διαπίστωση πως η Ελλάς, ασχέτως της Κρόνιας συμπεριφοράς της προς τα καλλιτεχνικά τέκνα της, κυρίως λόγω των αδαών "αρμοδίων" της, ευτυχεί, στο μέγιστο βαθμό, να διαθέτει πλειάδα κορυφαίων γυναικών μουσουργών, ισάξιων πολλών διάσημων ανδρών συναδέλφων τους. Το ΑΕΜΘΤ ευελπιστεί ότι η επικείμενη συναυλία θα συνδράμει στην εμπέδωση της αξιοσύνης της ελληνικής γυναικείας παρουσίας στην Μουσική Τέχνη.

Σημείωση συντάκτη: *Εκτός των λατινογενών λέξεων, για τις οποίες διατηρήθηκε η αυθεντική γραφή, οι υπόλοιπες οι προερχόμενες από διαφορετικά αλφάβητα (Κυριλλικό, Ιαπωνικό κ.λπ.) γράφονται στην ελληνική.*

*** Ο Θωμάς Ταμβάκος είναι μουσικογράφος, δημιουργός-κάτοχος του ΑΕΜΘΤ (από το 1980), συνεργάτης περιοδικών εντύπων, ραδιοφωνικός και δισκογραφικός παραγωγός, οργανωτής συναυλιών και εκθέσεων και Επίτιμο Μέλος της Ενώσεως Ελλήνων Μουσουργών και της Καλλιτεχνικής Εστίας Συνθετών.**